

OBSAH

ÚVOD 9

POPIS OSTRAVSKO-KARVINSKÉHO REVÍRU 11

Územní poměry 11

Geologické poměry 12

HISTORIE DOBÝVÁNÍ V OSTRAVSKO-KARVINSKÉM REVÍRU 13

Počátky hornické činnosti a první nálezy uhlí 13

Mělké dobývání 14

Hlubinné dobývání 16

Počátky hlubinného dobývání 16

Západní část revíru 17

Východní část revíru 19

Rozmach hlubinného dobývání v poslední čtvrtině 19. a na začátku 20. století 20

Období 1. světové války a meziválečný vývoj 21

Období 2. světové války 22

Znárodnění dolů a poválečný vývoj 22

Částečný útlum a opětovné zvyšování těžby uhlí 24

Útlum těžby 25

Vývoj památkové ochrany a hodnocení průmyslového dědictví 26

TECHNICKÝ A STAVEBNÍ VÝVOJ 31

Štolové dobývání 31

Mělké dobývání 32

Hlubinné dobývání 33

Mechanizace dobývání 34

Svislá důlní doprava a těžní stroje 34

Kompresory 41

Jámové (těžní) budovy 42

Úhlový (rohový) typ těžní budovy 42

Lineární (podélný) typ těžní budovy 42

Centrální typ těžní budovy 42

Těžní věže	42
Zděné těžní věže	44
Pyramidální těžní věže	44
Vzpěrová těžní věž anglického typu / Tomsonův kozlík	46
Vzpěrová těžní věž německého typu	47
Individuální konstrukce těžních věží	47
Těžní věže s nadzemní strojovnou	48
Centrální jámy	48
Strojovna jako ústřední provozní objekt	50
Vývoj architektonické koncepce	51
PODNIKATELÉ A TĚŽEBNÍ SPOLEČNOSTI	55
Arcibiskupství olomoucké	55
Báňská a hutní společnost (BHS) / Rakouská báňská a hutní společnost / Báňská a hutní společnost, a. s.	56
Bludovští	56
Doubravské a orlovské uhelné těžířstvo	57
Doubravsko-orlovská důlní společnost	58
Eichendorf sv. p., Johann Friedrich	58
Geymüller, Johann Heinrich	58
Grutschreiber sv. p., Johann Adam	58
Gutmann, Wilhelm, David, Max	59
Handwerk, Franz	60
Harrach hr., Franz Ernst	60
Hesse, Josef; Sahl, Samuel	60
Kamenouhelné doly Orlová-Lazy	60
Klein, František, Albert, Lubor, Hubert	61
Laryš / Larisch-Mönnich, hr., Jan Florian Erdman, Jan Josef, Heinrich st., Johann, Eugen / Kamenouhelné doly Jeho Excelence Johanna hr. Larisch-Mönnicha / Hraběcí Larisch-Mönnichovy uhelné a koksárenské závody v Karviné	62
Magerle, František / Těžířstvo Magerle a spol.	63
Miesbach, Alois; Drasche, Heinrich	63
Mattenclot sv. p., Anton, Nicolaus	63
Orlovsko-lazecké těžířstvo / Společnost Gorgosch a spol. / Orlovsko-lazecké těžířstvo	64
Ostravská báňská akciová společnost, dříve kn. Salm (OBS)	64

- Ostravsko-karvinská montánní společnost (OKBS) / Kamenouhelné doly Jeho excelence Eugena hr. Larisch-Mönnicha v Petřvaldě / Důlní závod Heinrichovo štěstí hr. Eugena Larisch-Mönnicha v Petřvaldě / Státní báňské ředitelství v Porubě u Orlové 65
- Ostravsko-karvinské doly, národní podnik (OKD) 65
- Rakouská alpská montánní společnost (RAMS) 66
- Rakouský stát / C. k. kutací a vrtební komise 66
- Reibnitz sv. p., Ernst Wilhelm 66
- Rothschild, Salomon Mayer, Anselm Salomon, Albert Salomon 67
- Salm-Raifferscheidt kn., Hugo Karl, Hugo Karl Franz, Hugo Leopold 68
- Severní dráha Ferdinandova (SDF) / Výhradně privilegovaná Severní dráha císaře Ferdinanda / C. k. výlučně privilegovaná Severní dráha císaře Ferdinanda / Kamenouhelné doly C. k. priv. Severní dráhy císaře Ferdinanda 69
- Stücker sv. p. z Wayersdorfu, Hubert 70
- Těšínská komora / Knížecí těšínská komora / Kamenouhelné doly Jeho císařské výsosti arcivévodý Albrechta 71
- Těžířstvo Marie Anna / Moravskoostravské kamenouhelné těžířstvo Marie Anna 71
- Těžířstvo Žofíina jáma v Porubě 72
- Thomke, Georg 72
- Uhelná společnost a koksovna v Moravské Ostravě 72
- Vítkovické těžířstvo / Vídeňské těžířstvo 72
- Vítkovické horní a hutní těžířstvo (VHHT) 73
- Vítkovické kamenouhelné doly (VKD) / Společnost spojených vítkovických kamenouhelných dolů 73
- Vladimír Vondráček a spol. 74
- Vondráček, Ignác, Vladimír 74
- Wilczek hr., Franz Josef, Stanislav, Johann Nepomuk Maria / Kamenouhelné doly Jeho excelence hr. Františka Josefa v. Wilczeka / Kamenouhelné doly Jeho excelence hr. Johanna Nepomuka v. Wilczeka / Hraběcí Wilczekovy kamenouhelné doly a koksovna v Polské Ostravě / Hraběcí Wilczekovy ostravské a koksárenské závody 75
- Zwierzina, Josef 76
- Zwierzinovo těžířstvo / Zwierzino kamenouhelné těžířstvo 77
- Žerotín hr., Zdeněk, Otto 78

KATALOG KULTURNÍCH PAMÁTEK OSTRAVSKO-KARVINSKÉHO REVÍRU 79

- Dolní Suchá, důl Císař František Josef / Suchá / Dukla 79
- Hrušov, důl Hubert / Stachanov / závod č. 3 83

Hrušov, důl Ida / Hoffnungschacht / Generalisimus Stalin I / Rudý říjen I	87
Hrušov, větrná jáma Vrbice	90
Karviná-Doly, důl Austria / Barbora / Pilsudski / 1. máj / Barbora	93
Karviná-Doly, důl Gabriela / UNRRA 1 / Mír 1 / Gabriela	98
Karviná-Doly, důl č. VI / Gabzdyl / Jindřich	102
Kunčičky, důl Alexandr	105
Michálkovice, C. k. důl č. 3 / Michal / Petr Cingr	110
Moravská Ostrava, důl Hlubina / Laušman / Hlubina	116
Moravská Ostrava, důl č. X / Jindřich	123
Moravská Ostrava, důl Jiří	126
Nová Ves, větrná jáma Ignát č. 3 / Jan Šverma č. 3	129
Petřkovice, důl Anselm / Petershoffen I–IV, Masaryk I / Eduard Urx / Hornické muzeum OKD	131
Petřkovice, důl Oskar / Petershoffen V–VI / Masaryk II / Lidice	138
Petřvald, důl Habsburk / Pokrok / Fučík I	141
Poruba, důl č. I / Alpine / Václav / Čs. pionýr	145
Prívóz, důl Odra (starší)	148
Slezská Ostrava, důl Jan Marie	151
Slezská Ostrava, důl Jan Nepomuk / Jan Michaeli / Michálka	154
Slezská Ostrava, důl Terezie / Bergschacht / Petr Bezruč	158
Slezská Ostrava, důl Nejsvětější Trojice / Trojice a kuželový odval	162
Sviadnov, důl Staříč č. I – Sviadnov	167
Vítkovice, důl Nová jáma / Louis / Steinböck / Generál Jeremenko / Maršál Jeremenko	169

REGISTR ÚVODNÍCH DŮLNÍCH DĚL OSTRAVSKO-KARVINSKÉHO REVÍRU 173

LITERATURA A PRAMENY 218

Literatura 218

Prameny 223